

УДК 65.011.46+330.552.4

РЕЗЕРВИ ПІДВИЩЕННЯ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНОГО РІВНЯ ВИРОБНИЦТВА

О. М. Боженко

*Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19, Львів, 79020, Україна*

Обґрунтовано важливість використання внутрішньовиробничих резервів для підвищення техніко-економічного рівня виробництва, необхідність управління процесами виявлення і залучення до виробництва виявлених резервів. Відзначено необхідність створення і застосування організаційно-економічного механізму управління підвищенням техніко-економічного рівня виробництва, уточнена сутність його як системи елементів управління і результат, ефект використання. Акцентовано увагу на основних резервах та заходах щодо їх використання.

Ключові слова: *техніко-економічний рівень, ефективність, ресурси, резерви, розвиток, організаційно-економічний механізм.*

Постановка проблеми. В ринкових умовах господарювання життєздатність підприємства, його конкурентоспроможність визначаються насамперед ефективністю виробництва, його розвитком, здатністю виробляти й пропонувати ринку нові товари і послуги, зміцнюючи таким чином свої ринкові переваги та позиції на ринку.

Узагальненою характеристикою розвитку виробництва, його ефективності є техніко-економічний рівень, в якому відображені основні результати діяльності підприємства: обсяги виробництва і темпи зростання доходів від реалізації продукції, її собівартість, прибуток і рентабельність, показники, що характеризують ефективність використання виробничих ресурсів підприємства. Техніко-економічний рівень виробництва відображає рівень прогресивності та ефективності використання усіх елементів виробничого потенціалу підприємства і залежить від великої кількості чинників, тому забезпечення підвищення його потребує створення відповідного організаційно-економічного механізму управління цим процесом. Важливе місце у ньому посідає процес виявлення резервів і використання їх у виробництві для забезпечення підвищення техніко-економічного рівня та ефективності діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання ресурсів підприємства не є новою, дослідженню шляхів підвищення ефективності їх використання та пошуку резервів присвячена велика кількість наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених. Ці питання широко висвітлені в численних підручниках і наукових посібниках з економіки підприємства, планування, аналізу діяльності підприємств.

Мета статті — проаналізувати і узагальнити теоретичні і методичні основи використання резервів для підвищення техніко-економічного рівня виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальненою характеристикою розвитку виробництва є його техніко-економічний рівень — комплексна характеристика міри розвитку виробничої системи, прогресивності всіх елементів виробничого процесу, що визначає економічну ефективність використання суспільних ресурсів (трудових, матеріальних, інвестиційних, природних) і здатність виробництва виконувати певні народногосподарські завдання [1, с. 148].

В економічній літературі техніко-економічний рівень виробництва розглядають як систему, елементами якої є: технічний рівень виробництва, рівень організації виробництва та управління, економічний рівень виробництва, техніко-економічний рівень продукції, соціальний рівень виробництва [1, с. 149]. У ньому відображені обсяги виробництва і реалізації продукції, динаміка, витрати та результати, ефективність використання виробничих ресурсів, рівень організації та управління виробництвом.

Підприємство, задля збереження конкурентних позицій та виконання виробництвом своїх завдань, має постійно розвиватися, покращувати показники своєї діяльності. Механізм функціонування і розвитку підприємства повинен охоплювати пошук і використання резервів виробництва для зростання обсягів випуску і реалізації продукції, зниження її собівартості, збільшення частки підприємства на ринку і задоволення потреб у його продукції.

В економічному аналізі під резервами розуміють можливості поліпшення використання ресурсів підприємства, їх економію, а також залучення у виробничий процес ресурсів, які не використовувалися раніше. Використання резервів є важливим джерелом підвищення ефективності виробництва, дає змогу збільшувати випуск продукції без значних додаткових коштів, забезпечує економію витрат суспільної праці, зниження собівартості продукції. Водночас залучення до використання виявлених резервів створює додаткове джерело ресурсів в умовах їх обмеженості та зростання вартості.

Оцінка досягнутого техніко-економічного рівня виробництва на основі сукупності (системи) показників, що його характеризують, дає можливість не тільки з'ясувати вагомість факторів впливу на нього, але і виявити шляхи його підвищення. Така оцінка є вихідним моментом проведення дослідження з пошуку і мобілізації резервів, яке охоплює декілька етапів: аналітичний, організаційний і функціональний [2].

На аналітичному етапі виявляють резерви, вимірюють їхню величину. Організаційний етап передбачає розроблення заходів з використання (мобілізації) виявлених резервів (удосконалення технології, організації виробництва і праці, управління виробництвом, матеріальне стимулювання працівників тощо). Функціональний етап передбачає впровадження у виробництво розроблених заходів та оцінку їхньої результативності.

Виявлення і мобілізація резервів потребує розроблення і використання відповідного механізму управління цими процесами як складової організаційно-економічного

механізму управління техніко-економічним рівнем виробництва (підвищенням ефективності виробництва).

Організаційно-економічний механізм управління — це система елементів управління (цілей, функцій, методів, структури, суб'єктів) й об'єктів управління, у якій здійснюється цілеспрямоване перетворення впливу елементів управління у необхідний стан і яка має вхідні впливи у формі зовнішніх вимог та результуючу реакцію у вигляді економічного ефекту [3, с. 301]. Таким результатом, ефектом створення і використання організаційно-економічного механізму управління техніко-економічним рівнем виробництва повинно бути досягнення високого рівня ефективності виробництва у довготривалому періоді, забезпечення його сталого розвитку на інноваційній основі та на основі підвищення ефективності використання матеріальних, трудових, фінансових ресурсів, забезпечення зростання обсягів виробництва й реалізації продукції, отримання прибутку і досягнення рівня рентабельності, необхідних для збереження (зміцнення) конкурентних позицій підприємства, підвищення його ринкової вартості.

Управлінські рішення мають визначати заходи з використання виявлених резервів. Насамперед це заходи раціонального використання основних фондів, зокрема найбільш активної їх частини — виробничого устаткування, поліпшення використання виробничої потужності підприємства. Для цього необхідно підтримувати і розширювати ділові зв'язки з партнерами, замовниками, залучати нових замовників — споживачів продукції підприємства. Важливо активізувати маркетингові дослідження ринку, вивчати його кон'юнктуру, перспективні потреби споживачів, своєчасно оновлювати номенклатуру і асортимент продукції, забезпечувати її високу якість.

Серед першочергових заходів механізму важливе місце належить ресурсоощадності, ефективному використанню трудових, матеріально-сировинних, енергетичних ресурсів, їх економії. Ця група заходів повинна включати виявлення і використання не лише поточних резервів, які виникають в умовах досягнутого рівня технічного стану, технології й організації виробництва, що можуть бути використані в короткі терміни та без додаткових інвестицій, а й перспективних, реалізація яких можлива шляхом підвищення технічного рівня і вдосконалення організації виробництва і праці, впровадження сучасних прогресивних матеріало- і енергоощадних, маловідходних та безвідходних технологій. Важливим є застосування прогресивних, науково обґрунтованих норм витрат часу, матеріальних, енергетичних ресурсів, використання відходів матеріалів, посилення контролю за зберіганням і використанням матеріальних ресурсів. Важливе місце в системі заходів економії та зниження витрат на матеріали займає поліпшення матеріально-технічного забезпечення виробництва з точки зору вибору постачальників, якості й цін на матеріали, своєчасності, надійності постачання.

Значну увагу необхідно приділити заходам, які забезпечують підвищення ефективності використання праці, зниження трудомісткості продукції, ліквідацію втрат часу та непродуктивних витрат праці.

Стратегічним фактором і рушійною силою економічного розвитку підприємства є підприємництво — діяльність, яка в сучасних ринкових умовах господарю-

вання стає домінуючою. Для підвищення техніко-економічного рівня виробництва важливими є обидві моделі підприємництва — класична та інноваційна. Класична модель орієнтована на ефективне використання, найбільшу віддачу від наявних ресурсів. Інноваційна модель базується на активному використанні сучасних досягнень науково-технічного прогресу, формуванні нових методів організації та управління і спрямована на створення і комерціалізацію техніко-технологічних нововведень, нових видів продукції з принципово новими характеристиками і властивостями, а також на використання нових технологічних можливостей виготовлення традиційних товарів [4, с. 25].

Висновки. Забезпечення ефективного функціонування підприємства, його конкурентоспроможність потребують підвищення техніко-економічного рівня виробництва на основі його інноваційного розвитку, виявлення і використання резервів усіх видів виробничих ресурсів. Управління цими процесами обумовлює необхідність створення і застосування відповідно до сучасних вимог ринкового середовища організаційно-економічного механізму підвищення техніко-економічного рівня виробництва.

Враховуючи важливе практичне значення вирішення цих проблем, подальші дослідження авторів будуть спрямовані на формування такого механізму і оцінку результативності його застосування в конкретних умовах поліграфічного підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Охріменко В. М., Леонтьєва Ю. Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Планування і контроль на підприємстві». Харків: ХНАМГ, 2010. 165 с.
2. Купалова Г. І. Теорія економічного аналізу: навч. посіб. Київ: Знання, 2008. 639 с.
3. Фісуненко П. А. Організаційно-економічний механізм контролю ефективності використання ресурсів підприємства. Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 1 (48). С. 300–304.
4. Боженко О. М. Інноваційне підприємництво як важливий чинник розвитку виробництва. Матеріали II Всеукраїнської наук.-практ. конф. «Формування стратегії соціально-економічного розвитку підприємницьких структур в Україні». Львів, 2016. С. 25–26.

REFERENCES

1. Okhrimenko, V. M., & Leontieva, Yu. Yu. (2010). Konspekt lektsii z dystsypliny «Planuvannia i kontrol na pidpriemstvi». Kharkiv: KhNAMH (in Ukrainian).
2. Kupalova, H. I. (2008). Teoriia ekonomichnoho analizu: Kyiv: Znannia (in Ukrainian).
3. Fisunenکو, P. A. (2013). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm kontroliu efektyvnosti vykorystannia resursiv pidpriemstva: Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen, 1 (48), 300–304 (in Ukrainian).
4. Bozhenko, O. M. Innovatsiine pidpriemnytstvo yak vazhlyvyi chynnyk rozvytku vyrobnytstva. (2016). Materialy II Vseukrainskoi nauk.-prakt. konf. «Formuvannia stratehii sotsialno-ekonomichnoho rozvytku pidpriemnytskykh struktur v Ukraini». Lviv (in Ukrainian).

**RESERVES OF INCREASING A TECHNICAL AND ECONOMIC
DEVELOPMENT PRODUCTION LEVEL**

O. M. Bozhenko

*Ukrainian Academy of Printing,
19, Pid Holoskom St., Lviv, 79020, Ukraine
kafekonomikauad@gmail.com*

The article grounds the importance of using the internal production reserves to increase the technical and economic level of production, the need to manage the processes of detection and involvement in the production of identified reserves. The necessity of creation and application of the organizational and economic mechanism of management for improving the technical and economic level of production has been specified, as well as the essence of it as a system of control elements and the result, the effect of use. The emphasis is on the main reserves and measures for their use.

Keywords: *technical-economical level, efficiency, resources, reserves, development, organisational-economic mechanism.*

Стаття надійшла до редакції 12.06.2017.

Received 12.06.2017.